

Službeni proglas VaperCluba Hrvatska u vezi nacrt prijedloga zakona o ograničavanju uporabe duhanskih i srodnih proizvoda, s konačnim prijedlogom zakona

Mene osobno sam proizvod fascinira jer je zgodan zanimljiv gadget koji mi posluži i za opuštanje dok se fokusiram na motanje grijača i dok se zabavljam rastavljanjem i ponovnim sastavljanjem osobnog isparivača. Pomogao mi je da prestanem pušiti analogne industrijske cigarete, da više ne smrdim po dimu, da opet bolje osjetim okuse i mirise, da lakše podnosim napore prilikom treninga, lakše dišem, ne zadišem se tako brzo, imam više energije tokom dana na poslu itd

Da se „razumijemo“ – što se god udiše u pluća a da nije zrak vrlo vjerojatno nije „zdravo“, ali po svim dosadašnjim provedenim istraživanjima osobni isparivači su 95% manje štetni od analognih cigareta. (o samim istraživanjima više u nastavku).

S obzirom da je sam Europski TPD (Tobacco products directive) prozvan jednim od najlobiranijih zakona ne čude me svi propisi i ograničenja na štetu osobnih isparivača. Tržište osobnih isparivača je u znatnom rastu jer su ljudi ipak inteligentni i ne žele sami sebi štetiti više nego što moraju, stoga često biraju parilice i prelaze s analogije na digitalne.

Osim toga društvo napreduje, tehnologija napreduje, na žalost na štetu trenutne industrije duhana, na sreću u korist zdravlju ljudi. I takav napredak općenito čovječanstva vidimo u mnogim segmentima, polagano ali se vidi. Samo je stvar u tome da se u nekim segmentima ne „zadire“ u „tuđe dvorište“ odnosno prodaju kao što osobni isparivači zadiru u duhansku i farmaceutsku industriju.

Tko gubi ovim zakonom:

- trenutni i budući korisnici koji žele zdraviju alternativu pušenju
- mnogi hrvatski trgovci i proizvođači koji gube tržišnu utakmicu u odnosu na inozemne konkurenate jer su opterećeni propisima koji nemaju smisla

Tko dobiva ovim zakonom:

- duhanska industrija koja ograničava širenje osobnih isparivača te time nameće svoje kancerogene proizvode
- farmaceutska industrija koja živi od proizvodnje lijekova i liječenja bolesnika, prodaje neefikasnih nikotinskih žvakaćih guma i nikotinskih flastera
- država koja gubi na porezu (iako plaćanje poreza i trošarina na ove proizvode nije upitno niti problem)

Što je problem točno?

Problem je u tome što dolazi moment kada će se odvijati glasanje na temu zakona o duhanskim proizvodima na temelju zakona EU (Tobacco product directive). A do problema dolazi iz razloga:

- što je članicama EU dopušteno samostalno reguliranje tog zakona u nekoj mjeri. Poznavanjem naših političara koji su veći katolici i od samog Pape oni će uzeti najrigorozniji oblik tog zakona.
- Problem je u tome što oni koji donose zakon – **donose zakon o nečemu o čemu nemaju pojma i nisu dovoljno informirani jer** osobni isparivači NISU duhanski proizvod i cigarete. Istraživanja postoje, odluke drugih država postoje.
- Problem je **nedostatak interesa da se zakonodavac uopće interesira na tu temu**

Što točno piše u zakonu i koji su to apsurdni

(<https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=2736>)

Članak. 17. st. 2. točka c)

proizvođači su dužni dostaviti 6 mjeseci prije puštanja na tržište iscrpne podatke o samom proizvodu koji sadrže „*toksikološke podatke u vezi sa sastojcima i emisijama toga proizvoda, uključujući kad su zagrijani, koji se osobito odnose na njihove učinke na zdravlje potrošača kad se udišu i uzimajući u obzir, između ostaloga, sve učinke stvaranja ovisnosti*“. Ovime se direktno ubija konkurentnost naših proizvođača ili sprječava otvaranje novih tvrtki.

Problem u ovom propisu:

1. Nepostojanje standardiziranog testa ili načina testiranja čime ovaj test postaje izrazito skup. Mjerljivo u iznosima od 90 000 do 150 000 kn. Takve testove trenutno po mom saznanju rade samo vanjski laboratoriji. Ako se uzme u obzir da proizvođač može imati 10 aroma i svaku aromu u 3-4 jačine nikotina tu vrlo brzo dolazimo do broja od nekoliko milijuna kuna samo da bi se proizvod testirao. S druge strane duhanska industrija treba samo napisati sastav proizvoda (što je najobičnija analiza koja košta 1500 kn i to je normalno, sastav proizvoda u postocima i to je prihvatljivo). Otvaranje novih tvrtki u ovom segmentu možemo zaboraviti jer nitko neće imati financijsku snagu to financirati.
2. Naš najveći (i jedan od svjetski jačih) proizvođača **Elda** ima u svom asortimanu barem 20-30 aroma. Ta tvrtka je dobila poticaj EU za pokretanje proizvodnje i zapošljavanje. Zapošljavaju 11 radnika i imali su prihod od 10 mil kuna 2014. godine (2015 je vjerojatno puno veći). Hoće li se baciti u trošak od nekoliko milijuna kuna? Hoće li proizvodnju preseliti izvan Hrvatske? Hoće li smanjiti obujam a time i davati otkaze radnicima?
3. Osim ovog svega, propisano je da Zakonodavac može odrediti Komisiju koja će odlučivati koji sve testovi se moraju provesti što dovodi do apsurdnih testiranja pojedinih tekućina osim po aromi i količini nikotina već i analiziranje u odnosu na

uređaje koji se koriste (a imaju ih korisnici). Pa tako se može tražiti primjerice testiranje arome banane jačine 3 mg kada se koristi jačina baterije od 3W, 3.1W, 3.2W itd itd do 60W. Sa silikatnom vrpcom, pa s vatom, pa s vatom lola ribar, pa s vatom iz DM-a itd itd. Absurdno. Nedefinirano. Nelogično.

Članak 17. st. 5.

da se tekućina koja sadrži nikotin stavlja na tržište isključivo u za to namijenjenim spremnicima za ponovno punjenje koji nemaju obujam veći od 10 ml, u potrošnim elektroničkim cigaretama ili u ulošcima za jednokratnu uporabu i da ulošci ili tankovi ne premašuju obujam od 2 ml

Koja je točno poanta i smisao ovog propisa i zbog čega bi se ograničavala količina refilla na baš 10ml? Zašto ne 5, 15 ili 20? Problem propisane količine ne pridonosi ničemu osim povećanim troškovima za proizvođača i korisnika jer postoje mnoge opasnije kemikalije od ove koje su u slobodnoj prodaji i to u litrama ali u pripadajućem i odgovarajućem pakiranju (kemikalije za kućanstvo, omekšivači pakirani u šarene boce primamljive djeci).

da tekućina koja sadrži nikotin ne sadrži više od 20 mg/ml nikotina

25-30% korisnika koriste tekućine od 20 ili više mg nikotina. To su u većini slučajeva teški pušači koji tek prelaze s analognih cigareta. Nakon nekog vremena postepeno se udio nikotina smanjuje. Iz osobnog iskustva, krenuo sam sa 18mg, nakon 3 tjedna sam već bio na 9mg. Trenutno nakon 4 mjeseca koristim 0mg ili 3-6mg nikotina.

No ovim se propisom praktički „garantira“ da ovisnici o analognim cigaretama neće samo tako preći na elektroniku iz razloga:

1. Bit će im preslabo koristiti samo 20mg jer u startu možda imaju potrebu za većim udjelom
2. Morat će više pariti čime im se trošak znatno povećava a samim tim korištenje osobnih isparivača prestaje biti financijski isplativije od korištenja analognih cigareta
3. Ovo je trenutno „lobirano“ od strane duhanske industrije jer giganti polako ulaze na tržište a ovim lobiranim zakonom se pokušavaju riješiti „malih“ koji im smetaju. To su primjerice proizvodi kao Vuse i Vype koji se savršeno uklapaju u priču kada su u pitanju giganti koji očito mogu i na ovaj način regulirati konkurenciju (odnosno ukloniti ju).

da tekućina koja sadrži nikotin ne sadrži aditive navedene u članku 6. stavku 3. ovoga Zakona

e-tekućine su aromatizirane. Postoji čitava paleta različitih aroma no ovdje se to direktno zabranjuje i to prvenstveno iz „brige“ da osobni isparivači ne postanu primamljive mlađoj populaciji. Kojoj mlađoj populaciji ako se ne smije prodavati osobama mlađim od 18? Apsurd.

Članak 9. – zabrana bilo kakvog marketinga, komercijalnih objava i slično – isto kao i za cigarete

1. Nije čudo da cigarete imaju ovu zabranu jer ubijaju oko 700 000 ljudi godišnje no nešto što je od strane Public Health England proglašeno kao „najučinkovitiji način skidanja s cigareta“ ili u nekim državama čak proglašeno „medicinskim“ proizvodom – takav proizvod sigurno ne može imati isti tretman kao i cigarete. Korištenje osobnih isparivača odnosno el. cigareta smanjuje broj bolesti i prijevremenu smrt uzrokovanu katranom i ostalim kemikalijama iz cigareta.
2. Osobni isparivači bi se u ovom momentu počele prodavati kao i cigarete – u neoznačenim zatvorenim ormarima, ne na internetu ili na prodajnim punktovima (point of sales, POS).
3. Tu se direktno i momentalno ubija nekoliko hrvatskih tvrtki koje imaju svoje specijalizirane POS punktove i trgovine po trgovačkim centrima te nekoliko specijaliziranih uvoznika i web shopova, evo nekoliko primjera:

MAG commerce – „Puffkalica“. 2014. su imali prihod od 10 mil kuna i 30 zaposlenih. Imaju trgovine i specijalizirane point of sales punktove po cijeloj RH

MERCATUS d.o.o. – parilica.hr – 2014 godine imali su 5 mil kuna prometa, 77 000 kn dobiti, 25 zaposlenih

DK Trade – e-smoke.hr – 2014. su imali prihod od 2.5 mil kuna, dobit od 250 000 kn i zaposlenih 12. Također imaju trgovine i POS mjesta po cijeloj RH

F.P.T. aka e-dimilica.hr – 2014. su imali 6 milijuna kuna prometa i dobit od 520 000 kn te 26 zaposlenih

Tu su još mnoge „manje“ tvrtke ali manje isključivo jer su počele funkcionirati tek 2015. kao što su Universal Technics d.o.o. (MTM store), Vape d.o.o. i slični

**Ovi podaci su iz 2014.g sa portala poslovna.hr*

Tu se direktno onemogućuje tržišna utakmica hrvatskih tvrtki na svjetskom tržištu. Primjerice **Tremak d.o.o.** aka „CroVape“ – tvrtka koja je 2014 godine imala promet od 34 milijuna kuna, zapošljava 25 zaposlenih. Kako će oni plasirati svoje proizvode ako ih ne smiju promovirati putem webshopa dok s druge strane cijeli ostatak svijeta smije i može. Automatski se ubija konkurentnost. Sami njihovi proizvodi spadaju u najviši cjenovni rang koji je čak i naprednom korisniku u RH preskup – samo zato što imaju tržište vani gdje je to prihvatljiva cijena. Njihovo poslovanje može biti ubijeno ne iz razloga što nisu konkurentni nego jer im država nije omogućila istovjetne tržišne uvjete kao što imaju strane države.

Zdravstvena upozorenja štetnosti kao i za industrijske cigarete. Velika upozorenja crnim slovima i eksplicitnim slikama preko 30% ambalaže

Ovo je apsolutno nepotrebno iz razloga što postoje istraživanja koja dokazuju upravo suprotno – da konzumiranje putem osobnih isparivača nije štetno niti približno toliko koliko su štetne industrijske cigarete. Dapače u nekim situacijama se koriste u medicini za „skidanje“ pacijenata sa cigareta prije operativnih zahvata kako ne bi se smanjila šansa za postoperativnim komplikacijama (više u dijelu istraživanja).

1. *Članak 17. st. 5. točka g) da su osobni isparivači i spremnici za ponovno punjenje takvi da djeca njima ne mogu rukovati i da na njima nisu moguće neovlaštene izmjene te da su zaštićeni od lomljenja i curenja i da imaju mehanizam koji osigurava ponovno punjenje bez curenja.*
 1. Prvo se definira refill odnosno tekućina. Čim se neki tank može „otvoriti“ može i „curiti“ kroz taj otvor – dakle totalni apsurd. Koji je smisao „refila“? Kako napuniti tank koji se nesmiije otvoriti jer ako se otvori onda može i curiti. Tko će definirati to? Inspektor koji nije inženjer niti proizvođač niti dizajner proizvoda?
 2. Ovime se u principu može zabraniti prodaja tankova koji se ponovo pune (a 99.9% ih je takvih) te pristup sistemu kakav je poznat u svijetu jednokratnih britvica. Kupiš – iskoristiš – baciš. Naravno nitko ne gleda ekološki aspekt nove tone plastičnog otpada, zalihe proizvoda kod trenutnih trgovaca u RH koji odjednom postaju ilegalni itd.
 3. Zaštita od lomljenja? Kako zaštititi nešto od lomljenja, sve je lomljivo na jedan ili drugi način.
 4. Zakonodavac nema iskustva u dizajnu ili proizvodnji te kako može deklarirati „da ne curi“. Sve curi ili može procuriti ako u „nečem“ ima „nešto“. Pod kojim uvjetima ne curi? Niti jedan tank prilikom normalnog korištenja ne curi jer nikome nije lijepo da ima mrlju na hlačama od e-tekućine. S druge strane svaki taj tank „može procuriti“ ako se s njim vrti, baca itd.

Ovo su samo neke stavke u zakonu koje su po mom „laičkom“ mišljenju nelogične i apsurdne te ubijaju novu granu ekonomije izbacivanjem vlastite proizvodnje i trgovina iz svjetske tržišne utakmice. Ono što sam siguran je da će donošenjem ovog zakona procvasti crni uvoz opreme i crno tržište e-tekućina.

Udarac na ekonomiju i razvoj te branše je momentalan i s dugoročnom posljedicom za budućnost.

Da treba regulirati proizvode – treba. Treba proizvodnju e-tekućina preseliti iz garaže u laboratorije, na bočicama jasno naznačiti o čemu se radi itd. Mora se znati osnovni sastav, je li zabranjen, je li preporučljiv trudnicama i je li zabranjen mlađima od 18. Treba pisati da može stvoriti ovisnost. Pa čak može imati i „papirić“ unutar kutijice kao i za lijek na kojem to sve piše. Neka se uvedu trošarine na tekućine (kao Italija), i neka se mora podnijeti prijava poreznoj, ali ne 6 mjeseci unaprijed uz mogućnost odbijanja jer propis nije jasan. Pa tko će sulud otvoriti proizvodnju u takvim uvjetima?

No ova regulacija je pretjerana, nepotrebna. Cijeli svijet je prilagodio svoju regulativu novoj inudstriji koja će po svim predviđanjima prestići duhansku industriju do 2020. no Hrvatska će ostati zakinjuta i uklonjena iz te utrke. Sjedit ćemo, uvoziti iz Kine na crno, „pridržavati se pravila“, spravljati tekućine u „garaži“ i gledati kako svijet posluje u branši gdje već na neki način dominiramo!

Zahvaljujući renomiranoj Eldi, Hrvatska je već dobro poznata kada su u pitanju arome i tu su otvorena vrata za ostale manje tvrtke „mi smo iz države odakle dolazi dobro poznata Elda“. Možda poslovni rezultati Elde u financijskom smislu nisu „značajni“ no kada se stave u kontekst prosječne vrijednosti proizvoda koji proizvode a to je oko 5 kn... 10 milijuna kuna 2014 se čine jako jako puno.

Financijski podaci s kojima raspolažem su s portala poslovna.hr ali iz 2014. Tržište je buknilo 2015 godine kada se u svim trgovačkim centrima na jedan ili drugi način pojavljuju osobni isparivači no te podatke trenutno nemamo.

Zdravstvena i ostala istraživanja

Do sada se pojavilo par „bombastičnih“ istraživanja i objava u medijima koja ne idu u korist osobnih isparivača ali ne zato jer ukazuju na opasnost nego zato što su se vršila na način na koji se uređaji **ne koriste**.

Primjer 1.

Glasina: e cigarete znaju eksplodirati. To je bombastičan naslov u nekim dnevnim novinama uvijek potkrijepljen eksplicitnim slikama bez dodatnih objašnjenja zašto, kome, kako, koji proizvod.

Činjenica: MOD odnosno uređaj koji sadrži bateriju koja zagrijava zavojnicu koja zatim isparava tekućinu sadrži – bateriju. Baterije same po sebi mogu eksplodirati ukoliko se s njima ne rukuje pravilno, ukoliko je proizvod neovlašteno modificiran od strane korisnika. Baterije znaju eksplodirati u raznim situacijama i to ne ovisi o osobnom isparivaču već o baterijama, kvaliteti baterije, kako se koriste i koristi li se u prije navedenim izvanstandardnim modifikacijama na uređajima. To, naravno, niti jedne novine ne spominju.

Primjer 2.

Glasina: e tekućine sadrže antifriz ili XY kemikaliju

Činjenica: pri iznimno velikim temperaturama od 1500 ili 2500 stupnjeva dolazi do raspada molekula i određenih kemijskih reakcija praktički svega na ovom svijetu i u tom momentu mogu nastati ili nastaju opasne kemikalije. Niti jedan uređaj koji se koristi u osobnim isparivačima ne približava tim temperaturama. Niti blizu.

Primjer 3.

Glasina: u jednom istraživanju koje se najčešće spominje u novinama korišten je tank na izvan standardnom naponu. Štoviše u vrijeme testiranja nije niti postojala baterija koja daje tako jaku snagu. Na testiranju su držali uređaj upaljen na jačini koja nije postojala u to vrijeme i nije primjerena za taj proizvod i naravno da je sve zagorjelo. „Znanstvenici“ u to „gorenje“ dokumentirali i napisali kao opasno.

Činjenica: Ako se uređaj koristi u normalnom radu ne ispušta štetne količine opasnih spojeva (konkretno u istraživanju formaldehid). Ako se s uređajem pretjera silikatna traka ili vata mogu ispuštati opasne spojeve no stvar je u tome da je uređaj neupotrebljiv daleko prije tog momenta. Naime „prženjem“ suhe vate ili trake se uređaj ne može koristiti. Ukoliko je vata imalo „suha“ to korisnik osjeti i ne nastavlja dalje s parenjem jer doživljava ono što se zove „dry hit“. To je moment koji korisnik ne zaboravlja koliko je neugodan, a kamoli da bi nastavio koristiti takav uređaj. Do ispuštanja formaldehida dolazi nakon kontinuiranog takvog korištenja što je praktički nemoguće osim krivom simulacijom u laboratoriju.

Konkretna istraživanja

Izjava UK vlade da su osobni isparivači i do 95% manje štetni od analognih cigareta-

<https://www.gov.uk/government/news/e-cigarettes-around-95-less-harmful-than-tobacco-estimates-landmark-review>

Istraživanje 1.

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23033998>

Istraživanje kvalitete zraka prostorije u kojoj se koriste osobni isparivači u odnosu na prostorije sa industrijskim cigaretama.

Koncentracije opasnih spojeva u zraku prostorije gdje se koriste osobni isparivači su deklarirane kao „No Significant Risk“.

Istraživanje 2.

<https://ntr.oxfordjournals.org/content/early/2016/01/31/ntr.ntw003.abstract?related-urls=yes&legid=nictob;ntw003v1>

Istraživanje koje objašnjava kako se vani koriste osobni isparivači kako bi se smanjilo pušenje industrijskih cigareta prije operativnih zahvata. Rezultat je uspješno smanjenje konzumacije industrijskih cigareta čime se smanjuju postoperativne komplikacije.

Istraživanje 3.

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0273230015301549#>

Prilikom normalnog korištenja osobnih isparivača ne dolazi do ispuštanja opasnih količina formaldehida. Ako se koriste neprimjereno (dolazi do dryhita što je navedeno u istraživanju) tada dolazi do ispuštanja – no u takvoj situaciji uređaj je neupotrebljiv za korištenje.

Istraživanje 4.

<http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0066317#s4>

Istraživanje u kojem je sudjelovalo 300 korisnika koji nisu imali namjeru prestati pušiti industrijske cigarete. Istraživanje je pokazalo da je značajan dio tih pušača odlučilo zamijeniti opasnu industrijsku cigaretu s puno zdravijom alternativom - osobnim isparivačem.

Istraživanje 5.

<http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11739-015-1361-y>

Studija koja dokazuje da korištenje osobnog isparivača za odvikavanje od analognih cigareta smanjuje krvni tlak, dakle smanjuje rizike koje donosi klasična industrijska cigareta.

Istraživanje 6.

<http://www.mdpi.com/1660-4601/11/4/4356?trendmd-shared=0>

Provedeno na 18 000 korisnika diljem svijeta. Rezultati su:

*Side effects were reported by more than half of the participants (59.8%), with the most common being **sore/dry mouth and throat**; side effects were mild and in most cases were **subsequently resolved (partially or completely)**. Participants **experienced significant benefits in physical status and improvements in pre-existing disease conditions** (including respiratory disease such as asthma and chronic obstructive lung disease). Being former smoker was independently associated with positive effects in health and improvements in disease conditions. Conclusions: The results of this worldwide survey of dedicated users indicate that ECs are mostly used to avoid the harm associated with smoking. They can be effective even in highly-dependent smokers and are used as long-term substitutes for smoking*

Istraživanje 7.

<http://www.mdpi.com/1660-4601/10/10/5146?trendmd-shared=0>

Conclusions: This study indicates that some EC samples have cytotoxic properties on cultured cardiomyoblasts, associated with the production process and materials used in flavourings. However, all EC vapour extracts **were significantly less cytotoxic compared to CS extract.**

Istraživanje 8.

<http://www.mdpi.com/1660-4601/11/11/11325?trendmd-shared=0>

Results for the e-cigs, with and without nicotine in two evaluated flavor variants, were very similar in all assays, indicating that the presence of nicotine and flavors, at the levels tested, **did not induce any cytotoxic, genotoxic or inflammatory effects**. The present findings indicate that neither the e-cig liquids and collected aerosols, nor the extracts of the SLT and NRT products **produce any meaningful toxic effects in four widely-applied *in vitro* test systems**, in which the conventional cigarette smoke preparations, at comparable exposures, are markedly cytotoxic and genotoxic.

Istraživanje 9.

<http://www.mdpi.com/1660-4601/12/4/3439?trendmd-shared=0>

Overall, all EC liquids contained far lower (by 2–3 orders of magnitude) levels of the tobacco-derived toxins compared to tobacco products.

Analiza 10.

<https://ecigjuiced.wordpress.com/2016/01/27/ecigs-more-effective-than-over-the-counter-quit-smoking-products/>

statistička analiza koliko su osobni isparivači uspješniji u odvikavanju od pušenja u odnosu na ostale pripravake (nikotinske žvakače gume, flasteri i slično).

VaperClub Hrvatska